

BRANDWEER

Lesstof voor

OPPERVLAKTEREDDER.

Inleiding.

Waterongevallen gebeuren. In veel gevallen is het de taak van een duikteam om hierbij hulp te verlenen. Er zijn ook situaties waar een redding gedaan kan worden door de TS bemanning. Dit noemen we dan een oppervlakteredding. Dit doet men in wateren als: rivieren met en zonder stroming, plassen, kanalen, weteringen en sloten. Deze lesstof is bedoeld om niet afwachtend aan de kant te blijven staan totdat er een duikteam ter plaatse is. Maar om het water in te gaan en een verantwoorde oppervlakteredding uit te voeren. De oppervlakteredding is zeker geen nieuwe specialisatie bij de brandweer maar een aanvulling op de basisbrandweezorg.

Uiteenzetting van de oppervlakteredding.

De oppervlakte reddingen doen we in een droogpak. Hier kan men in met de gewone kleding aan en men wordt niet nat. Daarbij kan het mogelijk zijn om zwemvliezen, snorkel en duikbril te moeten gebruiken. Dit hangt erg af van de melding en natuurlijk hoe de situatie ter plaatse is. In sommige gevallen zal alleen het droogpak met een daarbij altijd horend zwemvest en een drijvende lijn gebruikt moeten gaan worden.

De drijvende lijn is bedoeld om de oppervlakteredder en het slachtoffer rustig met een drijvend lichaam naar de kant te trekken en om contact met de oppervlakteredder te houden. De oppervlakte redder zit met een korte lijn met daaraan vast een snelontspanhaak vast aan het drijflichaam. Wanneer een oppervlakteredder zelf in nood komt kan hij het drijflichaam met een korte beweging loskoppelen om daarna rustig naar de kant getrokken te worden. Zo ook kan er dan hulp verleend worden door de stand-by oppervlakteredder.

Bij ongevallen met auto's te water in ondiep water waarbij de auto maar gedeeltelijk onder water ligt, gaat een aangeliijnde oppervlakteredder in droogpak met zwemvest te water en kan hulp gaan bieden aan nog eventuele inzittende(n). Wanneer een voertuig helemaal onderwater ligt is er voor een oppervlakteredder niet veel meer te doen dan alleen maar te proberen tot een mogelijke redding totdat er een duikteam ter plaatse is. De oppervlakteredder doet geen inzet onder het wateroppervlak.

Blijf niet staan te kijken, omstanders begrijpen dat niet maar laat een verantwoorde actie zien. Besef wel op dit soort momenten dat een duikteam veel meer kan. Vergeet daarbij niet dat elke poging tot redding, van wat dan ook, voor jezelf en de manschappen na afloop een toch berustend gevoel geeft, hoe het waterongeval ook afloopt. Weet daarbij een verantwoord risico te nemen binnen de grenzen van de inzet van de oppervlakteredding

Het spreekt vanzelf dat wanneer een voertuig in kanalen of in andere diepe wateren terecht gekomen is de oppervlakteredders dan geen oppervlakteredding kunnen uitvoeren. Dan zullen de duikers hun werk moeten gaan doen en zal de TS bemanning zich richten op het gebruikelijk voorbereidende werk voor de duikers. Indien nodig kan een aangeliijnde oppervlakteredder dan nog wel hulp bieden aan een duiker met een slachtoffer in het water

De uitrukprocedure.

Bij een melding waterongeval trekken minimaal twee personen, de nrs. 1 en 2, een droogpak aan en daarbij altijd ook het zwemvest, zwemvliezen en handschoenen. De nrs. 3 en 4 helpen zonodig de oppervlakteredders bij het dichtritsen van hun droogpakken en zetten de haspels met de drijvende lijn in het voertuig. De zwemvliezen moeten altijd meegenomen worden omdat men van te voren niet altijd weet of deze materialen wel of niet gebruikt moeten gaan worden. Ter plaatse gekomen bepaald de bevelvoerder hoe de inzet gepleegd gaat worden. De drijvende lijn wordt, in gevallen dat er gekozen wordt om een inzet te doen met een drijflichaam, aan het drijflichaam vast geklikt. Daarbij wordt dan de oppervlakteredder dan vast geklikt met een korte lijn aan het drijflichaam. Als er gekozen wordt een inzet te gaan doen zonder drijflichaam dient de oppervlakteredder vast geklikt te

worden aan de drijvende lijn. Men moet **nooit** in het water springen bij het te water gaan. Er kan wel degelijk iets onderwater liggen wat vanaf de kant niet te zien is en lelijke verwondingen kan veroorzaken.

Er zijn momenten dat zwemvliezen een voorkeur hebben. Deze komen het best tot zijn recht bij drijvende slachtoffers. Dus als er daadwerkelijk met het drijflichaam gezwommen moet worden door de oppervlakteredder. Bij de reddingen waar men nog in het water kan staan zijn zwemvliezen lastig en dan vaak dan ook niet nodig. Denk hierbij aan rietkragen en dergelijke ondiepe plekken in het water. Bij het ter plaatse komen van het waterongeval is het meestal al vrij snel duidelijk of er wel of niet met zwemvliezen aan een inzet gepleegd dient te worden. Als een slachtoffer ver van de kant is of als er veel golfslag is, is het zeker verstandig om ook de duikbril met snorkel te gebruiken. Dit voorkomt dat men dan onnodig veel water binnen kan krijgen. In het donker is het raadzaam om speciaal voor het oppervlakteredden ontworpen verlichting mee te nemen.

Bij hulpverleningen in wetingen en sloten is het gebruik van zwemvliezen vaak niet nodig. Dit soort wateren hebben vaak prutbodems en dan is de mogelijkheid erg groot om een zwemvlies te verliezen. Hij is dan ook meestal niet meer terug te vinden in de dikke bagger.

Drijflichaam.

Het gebruik van een drijflichaam voorkomt dat de oppervlakteredder vastgepakt wordt waardoor de oppervlakteredder de controle over de redding kwijtraakt en ook zelf in de problemen kan komen. Bij een oppervlakteredding met een drijflichaam kan de oppervlakteredder dan ook het drijflichaam bij aankomst van het slachtoffer aanbieden. Het drijflichaam dient aan een drijvende lijn bevestigd te zijn. Daarna worden de oppervlakteredder en het slachtoffer met het drijflichaam rustig naar de kant getrokken. Om een slachtoffer goed op het drijflichaam te krijgen kost enige training. Het is niet moeilijk maar een soort slag die beoefend dient te worden. Als het slachtoffer op het drijflichaam ligt en zich vast houdt, als dit kan, aan de daarvoor bestemde beugels op het drijflichaam, gaat de oppervlakteredder half hangend achter en over het slachtoffer liggen, steekt een hand omhoog, pakt het drijflichaam ook vast in de voor hem bestemde beugels op het drijflichaam. Daarna wordt het slachtoffer en de oppervlakteredder rustig naar de kant getrokken door de manschappen op de kant. Bij reddingen met ijs is het drijflichaam een zeer efficiënt middel om zich over het ijs voor te bewegen maar zeker ook om een slachtoffer mee naar de kant te krijgen.

Slachtofferbehandeling.

Als de oppervlakteredder met een drenkeling bij de kant aangekomen is, neemt de TS bemanning de drenkeling van de oppervlakteredder over. Zij verzorgen het slachtoffer op de gepaste wijze of draagt deze over aan het ambulance personeel. Het kan voorkomen dat de wallenkant te hoog is om een drenkeling over te dragen aan de TS bemanning. Dan wordt er een ladder geplaatst die tevens dan ook wordt gebruikt door de oppervlakteredder om te water te gaan. Wanneer een drenkeling niet meer in staat is om de ladder op te lopen wordt hij in een brancard gelegd door de oppervlakteredder. Hierbij kan de hulp van de stand-by oppervlakteredder gewenst zijn. Daarna wordt het slachtoffer in de brancard op de kant gehesen door de TS bemanning. Deze brancard zit standaard op een duikvoertuig. Wanneer het waterongevallevoertuig nog niet aanwezig is en het slachtoffer wel op de kant gehesen zal moeten worden zal men creatief om moeten gaan met de mogelijkheden maar behandel het slachtoffer wel naar behoren.

Het droogpak.

Het droogpak is soepel en beschermd de oppervlakteredders tegen het koude en verontreinigde water. Desgewenst kan er bij kou ook een speciaal ontworpen onderpak gedragen worden. De nek en arm seals mogen niet te strak zitten om het afknellen van de bloedsomloop te voorkomen maar ook niet te ruim om

lekkage te voorkomen. Het onderhoud aan een droogpak begint met het afsputten na een inzet, eventueel ontsmetten en daarna goed laten drogen, het liefst op zijn kop. Speciale zorg vereist de rits en de seals. De rits dient na droging behandeld te worden met rits-wax. De seals worden ingetalkt met talkpoeder om plakken van het rubber tegen te gaan. Bij winterse temperaturen en in koud water is het zeker gewenst een cap te dragen, het hoofd koelt namelijk zeer snel af.

De handschoenen.

Deze zijn ter bescherming tegen het koude water maar ook tegen vervuild water. Ook dienen zij ter bescherming bij te water geraakte voertuigen met scherpe delen die onderwater niet zichtbaar zijn tijdens het voelen naar deurklinken en dergelijke. Het onderhoud van de handschoenen beperkt zich tot het goed afspoelen en drogen en af. De droge handschoenen voorzien van wat talkpoeder. Bij slachtoffers met bloedingen moeten de handschoenen worden ontsmet of soms zelfs vervangen.

De zwemvliezen.

Zwemvliezen stellen een oppervlakteredder in staat om zich met minder energie door het water te bewegen. Zwemvliezen hebben een openhiel met hielbanden en zijn gemakkelijk aan te trekken. Komt een oppervlakteredder in een situatie dat hij moet lopen met zwemvliezen aan, doe dit dan achterwaarts. Met de korte zwemvliezen die speciaal voor het oppervlakteredden gebruikt worden, kan men redelijk normaal lopen. Onderhoud aan de zwemvliezen is door het goed afspoelen van deze en regelmatig de hakband te controleren op rekbaarheid daar deze nog wel eens willen verteren.

Het zwemvest.

Het zwemvest is een veiligheidsvoorziening die door elke oppervlakteredder gedragen dient te worden. De functie van het zwemvest is om een oppervlakteredder in nood bij een inzet met of zonder drijflichaam aan de oppervlakte te houden met het hoofd boven water. Daarnaast moet het zwemvest de oppervlakteredder zelf ook de mogelijkheid bieden om in een noodsituatie naar de kant te kunnen komen met het hoofd boven water. Dit in ruglegging om verdrinking te voorkomen. Het zwemvest moet na gebruik goed afgespoeld en goed gedroogd worden. Het zwemvest dient periodiek visueel geïnspecteerd te worden op eventuele gebreken. Het is aan te bevelen om op het vest een mes, gordelsnijder te bevestigen.

De drijvende lijn.

De drijvende lijn dient om een oppervlakteredder naar binnen te trekken, eventueel samen met een slachtoffer. De drijvende lijn dient netjes opgeruimd te zijn zodat hij tijdens een inzet niet in de knoop kan geraken. De lengte van de drijvende lijn is afgestemd op het verzorgingsgebied met een maximale lengte van 200 meter. De drijvende lijn wordt gebruikt door hem aan de oppervlakteredder te bevestigen. Het onderhoud aan de drijvende lijn is minimaal. Een goede droging is noodzakelijk. Aan de drijvende lijn vast moet een snelontspanhaak zitten welke door de oppervlakteredder zelf in geval van nood losgekoppeld kan worden.

Reddingen bij ijs.

Bij reddingen op het ijs bepalen de oppervlakteredders en de bevelvoerder samen op de plaats van het ongeval snel de reddingsmethode. Bij reddingen op het ijs is het zeker gewenst om altijd gebruik te maken van een drijflichaam. Het drijflichaam dient ook met een drijvende lijn vast gemaakt te worden om na de redding van een slachtoffer het geheel rustig naar de kant te kunnen trekken met de oppervlakteredder. De oppervlakteredder kan, als het ijs nog sterk genoeg is om de oppervlakteredder te dragen, zich kruipend naar het slachtoffer bewegen. Probeer zoveel mogelijk oogcontact met het slachtoffer te houden. De oppervlakteredder kan zich ook voortbewegen met gebruik van de z.g. ijsprikkers die in het drijflichaam vast gezet kunnen worden. Let wel op dat men het drijflichaam rustig naar de kant trekt omdat er ijs ligt om verwondingen te voorkomen. Bij ijsreddingen is het verstandig om een kleine helm te dragen voor als men uitglijdt en men met het hoofd op het ijs valt.

Armsignalen.

Omdat er bij oppervlaktereddingen geen communicatie middelen gedragen worden door de oppervlakteredder worden er handsignalen gebruikt om duidelijk te maken wat de oppervlakteredder verwacht van de manschappen op de kant.

De seinen zijn:

- Eén arm gestrekt omhoog: **inhalen.**
- Eén arm op en neer bewegen: **sneller inhalen.**
- Eén arm gestrekt omhoog, evenwijdig aan de horizon heen en weer zwaaiend: **langzamer inhalen.**
- Twee armen gestrekt omhoog betekent of contact met de drenkeling is verbroken of de lijn is losgeraakt/gebroken: **lijn vieren, dus wachten met inhalen.**

Bij oppervlaktereddingen in het donker is het verstandig om een lamp om de pols te gebruiken. De TS bemanning op de kant kan dan de handsignalen ook nog zien.

Onderkoeling.

Bij reddingen van slachtoffers bij vooral winterse temperaturen dient men er heel goed op te letten dat men onderkoeling van een slachtoffer niet moet onderschatten. Op de kant moet de TS bemanning een isolatiepakket samengesteld hebben.

Een windscherm zorgt ervoor dat het slachtoffer uit de wind ligt en geholpen kan worden door de hulpverleners. Onderkoeling treedt namelijk al zeer snel op.

Na een inzet dienen de oppervlakteredder(s) hier ook rekening mee te houden en moet dan ook een beschutte plek zoeken. Dit is meestal in het (verwarmde) voertuig.

Nazorg.

Na terug gekeerd te zijn in de kazerne dienen alle gebruikte materialen schoon gemaakt te worden, zonodig te ontsmetten en laten drogen. Daarna is het verstandig om een nabespreking te doen om een ieder zijn verhaal te laten doen over de gepleegde inzet. Dit kan plaatsvinden conform de procedure nazorg van het korps.

Lesstof geschreven in 2008 en aangepast in 2012 voor de huidige materialen die gebruikt worden bij de oppervlaktereddingen.

A. Schrikenberg, Brandweer Abcoude.

